

Гура Н. О.,

д.е.н., професор,
професор кафедри обліку та аудиту,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕКОМЕРЦІЙНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Некомерційний сектор економіки становлять неприбуткові організації, які називають третім сектором економіки поруч з державними органами та комерційними організаціями.

В українському законодавстві виділяють вісім груп неприбуткових організацій за особливостями оподаткування згідно з Податковим кодексом України (ПКУ), серед яких до небюджетних неприбуткових організацій належать: благодійні, громадські, релігійні, профспілкові організації, творчі спілки, політичні партії, пенсійні фонди, кредитні спілки, житлово-будівельні кооперативи (ЖБК), об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) тощо. За кордоном поширено також неприбуткові організації, діяльність яких спрямована на захист прав людини, збереження енергії тощо.

Концепція облікового забезпечення в неприбуткових організаціях, виходячи з особливостей їх діяльності, повинна базуватись на таких засадах:

— добровільність створення, при спрямованості на вирішення завдань соціального характеру потребує сприяння на державному рівні, одним з напрямів якого повинно стати спрощення обліку і звітності;

— фінансування за рахунок власних внесків призводить, як правило, до недостатності коштів для утримання висококваліфікованих бухгалтерів і забезпечення їх необхідними матеріалами й можливістю навчання для вивчення змін у законодавчо-нормативній базі;

— обмеженість господарських операцій та об'єктів обліку обумовлює доцільність спрощеної методики та організації обліку;

— фінансування за рахунок внесків членів організації вимагає забезпечення контролю з їх боку за використанням коштів;

— відсутність прибутку від основної діяльності, більшості складових власного капіталу та інших об'єктів обліку робить неінформативним і недоцільним формування більшості форм фінансової звітності;

— наявність специфічних особливостей обліку потребує врахування їх у нормативних документах з обліку в неприбуткових організаціях;

— велика кількість різновидів неприбуткових організацій потребує врахування специфічних особливостей окремих з них в частині побудови обліку та складання звітності, у тому числі, шляхом розробки окремих нормативних документів з обліку.

Дослідження особливостей діяльності неприбуткових організацій дозволило виокремити основні особливості обліку в них.

1) Відсутність об'єкта оподаткування податком на прибуток крім комерційної господарської діяльності.

2) Суттєвою ділянкою є облік цільового фінансування з відповідним визнанням доходів від різних видів цільового фінансування.

3) Особливості складу та обліку доходів, серед яких основну частину становлять членські внески, різні благодійні пожертвування, гуманітарна допомога тощо.

4) Відсутність господарського процесу виробництва, що обумовлює недоцільність використання рахунку 23 «Виробництво».

5) Відсутність процесу реалізації продукції (робіт, послуг), що обумовлює недоцільність використання рахунків 70 «Дохід від реалізації» та 90 «Собівартість реалізації».

6) Відсутність у більшості неприбуткових організацій статутного капіталу як об'єкта обліку з відповідною відсутністю подібної статті в балансі.

7) Відсутність або обмеженість такої ділянки обліку, як облік ПДВ.

8) Невелика, як правило, кількість господарських операцій, що обумовлює доцільність використання досить спрощеної форми обліку і спрощеної звітності.

9) Наявність орендованих активів, які обліковують на позабалансових рахунках.

10) Наявність підприємницької діяльності, облік і оподаткування якої здійснюється як у комерційних підприємств.

11) Специфічна податкова звітність, в якій окремо наводять доходи і витрати за неприбутковою діяльністю і за підприємницькою.

Для удосконалення облікового забезпечення діяльності неприбуткових небюджетних організацій за участю автора для них

розроблено Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку, інформацію щодо найбільш специфічних їх складових подано далі.

Неприбуткові організації відображають доходи по кредиту рахунку 71 «Інший операційний дохід». Великі неприбуткові організації можуть використовувати окремі рахунки для обліку доходів від фінансової, інвестиційної та іншої діяльності. Доходи від комерційної діяльності, у тому числі, надання в оренду активів, відображають по кредиту рахунку 70 «Доходи від реалізації».

Визнання доходу від членських внесків, добровільних пожертвувань і гуманітарної допомоги здійснюється згідно з п. 17 П(С)БО 15 «Дохід», тобто в момент витрачання коштів. Отримані членські внески відображають по дебету рахунків обліку грошових коштів (30, 31) у кореспонденції з кредитом рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». У разі необхідності нарахування заборгованості з членських внесків її відображають по дебету рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» у кореспонденції з кредитом рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження».

При відображенні витрат неприбуткова організація визнає дохід у сумі цих витрат по кредиту рахунку 71 «Інший операційний дохід» списанням з дебету рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження».

Облік витрат основної діяльності неприбуткові організації можуть вести на рахунках класу 8 «Витрати за елементами», на рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності» або на рахунку 84 «Інші операційні витрати».

Великі неприбуткові організації можуть обліковувати окремо адміністративні витрати, витрати від фінансової, інвестиційної та іншої діяльності на відповідних рахунках класу 9 «Витрати діяльності». Витрати від підприємницької діяльності та від діяльності заснованих неприбутковою організацією підприємств обліковують на рахунку 23 «Виробництво» або на рахунках класу 8.

При придбанні необоротних активів за рахунок коштів цільового фінансування суми сплаченого постачальникам ПДВ включаються до первісної вартості придбаних необоротних активів.

Житлові будинки житлово-будівельних кооперативів (ЖБК) та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) обліковують на позабалансовому рахунку 029 «Житловий будинок в управлінні».

Фінансова звітність неприбуткових організацій, які не підлягають підвищеному контролю з боку держави, складається з балансу (звіту про фінансовий стан) та звіту про фінансові результати (звіту про сукупні доходи), форма і порядок складання яких визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Запропоноване удосконалення облікового забезпечення діяльності некомерційних неприбуткових організацій базується на визначених концептуальних засадах, які враховують особливості функціонування цих організацій.

УДК 334.012.33

Іващенко К. О.,

аспірант,

Національний університет водного

господарства та природокористування

АВТОМАТИЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сьогодні в Україні триває реформування системи бухгалтерського обліку і звітності в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, яке розпочато у 2007 році із затвердженням Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007—2015 роки. Завданнями останньої є удосконалення методології та перехід на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку.

В умовах трансформації економічних процесів у державному секторі економіки перед бюджетними установами постає низка проблем, які неможливо розв'язати без ефективної організації бухгалтерського обліку.

Дослідженню проблемних питань бухгалтерського обліку в бюджетних установах приділяють увагу вчені Атамас П. Й.,